

**Raport z badania kompetencji uczestników projektu
Seniorzy w Sieci 2020 r.
grudzień 2020**

autorka: Diana Gaik

Sieć nie zna ograniczeń wiekowych. Na każdym etapie życia umiejętność poruszania się w internecie jest przydatna i ułatwia codzienne funkcjonowanie. Kompetencje medialne polskich seniorów są wciąż na niskim poziomie, stąd pomysł i potrzeba stworzenia projektu Seniorzy w sieci i kursu online. Program kursu składał się z trzech modułów tematycznych: czytania informacji (weryfikacja prawdziwości informacji), bezpieczeństwa w sieci, reagowanie na mowę nienawiści. Temat projektu Seniorzy w Sieci okazała się bardzo przydatny w czasie pandemii COVID-19 kiedy wszyscy musieliśmy w przyspieszonym tempie podnieść swoje kompetencje medialne.

Kurs został przystosowany do przeprowadzenia go w formie online. Do kursu zgłosiło się ponad 200 osób (w wieku 55+), z czego ponad 100 brało regularny, aktywny udział w spotkaniach. Kurs realizowany był od początku października do połowy grudnia 2020 r.

Badanie zostało przeprowadzone w celu sprawdzenia czy program kursu “Seniorzy w Sieci” wpływa na wzrost kompetencji medialnych uczestników, w dziedzinach związanych z weryfikacją informacji, bezpieczeństwem w sieci, reagowaniem na mowę nienawiści. W tym celu przeprowadziliśmy dwie ankiety online - pierwszą przed rozpoczęciem kursu “ankieta na start” i po zakończeniu kursu “ankieta na metę”.

METODOLOGIA - ANKIETA ONLINE

Przeprowadziliśmy ankietę kompetencyjną z zamkniętymi pytaniami do wyboru. Pytania konsultowane były z ekspertami i prowadzącymi poszczególne moduły kursu. Przed kursem ankietę wypełniło 95 osób (od 1.10.2020 r. do 10.10.2020 r.), po kursie na te same pytania odpowiedziały 44 osoby (od . Mimo sporej rozbieżności w liczby osób biorących udział w

ankiecie przed kursem (od 17.12.2020 r. do 23.12.2020 r.) i po kursie na podstawie wyników możemy zaobserwować pewne tendencje.

PROFIL UCZESTNIKÓW:*

Płeć: W badaniu w większości wzięły udział kobiety - ponad 70%.

Wykształcenie: Ponad 60% badanych ma wykształcenie wyższe, około 35% średnie.

Wiek: Najmłodszy uczestnik badania miał 56 lat a najstarszy 89 lat. Najwięcej osób badanych jest w pomiędzy 60-70 rokiem życia - 66%

Miejsce zamieszkania: Około 50% osób mieszka w mniejszym mieście - poniżej 200 tyś, na drugim miejscu - około 30% - to mieszkańcy dużych miast powyżej 200 tyś, natomiast na wsi mieszka około 13% ankietowanych.

Na pytanie: Co spowodowało, że Pan zaczął/Pani zaczęła korzystać z internetu?

Najczęściej padały odpowiedzi typu:

- ciekawość,
- potrzebowałam/łem do pracy
- chęć poszerzenia wiedzy, zainteresowanie nową technologią,
- sposób na spędzanie wolnego czasu
- wyprowadzenie się dzieci z domu

Na pytanie: Od kiedy korzystasz z internetu?

Średnia odpowiedź to: od około 15 lat.

*Profil uczestników został stworzony w oparciu o odpowiedzi zamieszczone w obu ankietach: "na start" i "na metę".

WNIOSKI Z BADANIA:

- 1) W wynikach możemy zdecydowanie zauważyć wzrost kompetencji w każdym z trzech modułów kursu: weryfikacja informacji, bezpieczeństwo w sieci i reagowanie na mowę nienawiści. Niemal w prawie każdym pytaniu zauważamy wzrost realnych kompetencji, czyli udzielenie dobrej odpowiedzi lub deklarację o większym zaangażowaniu w świadome i aktywne korzystanie z internetu.
- 2) Co warto podkreślić, w niektórych odpowiedziach po przebyciu kursu, nie pojawiły się w ogóle odpowiedzi w stylu "nie wiem", "nie umiem rozróżnić". Możemy tym samym zauważyć również wzrost pewności swoich kompetencji, nawet jeśli odpowiedź nie zawsze była trafna.
- 3) Przy pytaniach dotyczących reklam w Internecie ankietowani zarówno przed jak i po kursie wskazywali dobre odpowiedzi, ale równie często te złe. Świadczy to o tym, że warto temu obszarowi poświęcić więcej uwagi. Może być to wskazówka w jaką stronę można rozwijać kurs Seniorzy w Sieci.

WYNIKI BADANIA:

Część I: dotyczyła pytań związanych z modułem poświęconym “dezinformacji i weryfikacji informacji”. W ankiecie pojawiły się pytania, które sprawdzały faktyczne umiejętności rozpoznawania fałszywych informacji, rozpoznawanie clickbaitów, a także znajomość samych pojęć typu “fake news”.

Pytanie 1: ocena wiarygodności informacji

Odpowiedź prawidłowa:

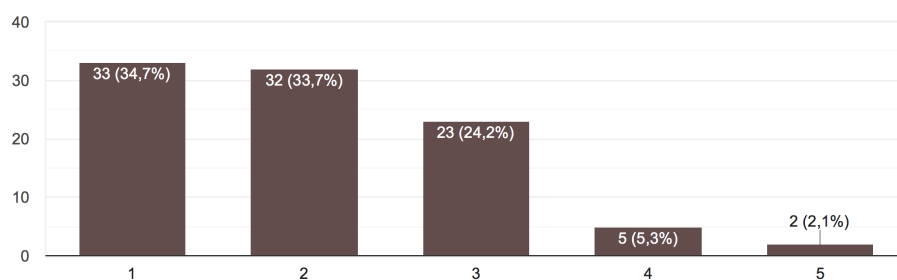
bardzo niewiarygodna, czyli odpowiedzi 1,2

Odpowiedzi przed kursem

1. Prosimy o przeczytanie artykułu i ocenę wiarygodności informacji w nim zawartych:

<http://healthpipl.com/miazdzycy/koniec-ery-miazdzycy-i-zawalow-serca>

95 odpowiedzi

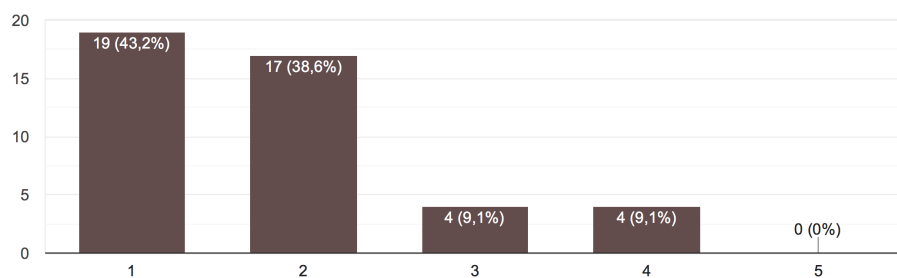
bardzo niewiarygodna **1** **2** 3 4 5 bardzo wiarygodna

Odpowiedzi po przebytych kursie

3. Prosimy o przeczytanie artykułu i ocenę wiarygodności informacji w nim zawartych:

<http://healthpipl.com/miazdzycy/koniec-ery-miazdzycy-i-zawalow-serca>

44 odpowiedzi

bardzo niewiarygodna **1** **2** 3 4 5 bardzo wiarygodna

UWAGI:

Jak widzimy na podstawie wykresów uczestnicy po przebytych kursie lepiej są w stanie ocenić, czy podana strona i informacja jest wiarygodna. Poprawną odpowiedź udzieliło o 13 punktów procentowych więcej niż przed kursem.

Pytanie 2: rozpoznawanie clickbaitów

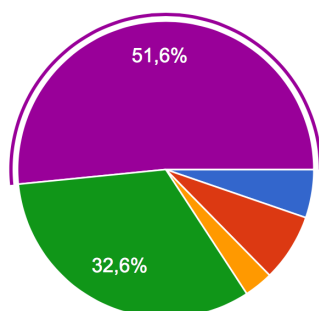
Odpowiedź prawidłowa:

zielona: "Od powodzi do suszy. Jak sprawić, żeby woda nie znikła"

Odpowiedzi przed kursem

3. Który nagłówek NIE jest clickbaitem (klikalny nagłówek) ?

95 odpowiedzi

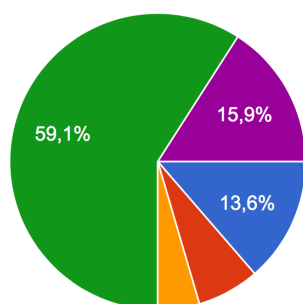

- Lewandowscy znowu to zrobili
- Zwierzęta mają cierpieć. Ponoć Bóg to lubi
- Lekarze go nienawidzą! Odkrył 1 dziwny sposób na odetkanie nosa!
- Od powodzi do suszy. Jak sprawić, żeby woda nam nie znikła
- nie wiem

Odpowiedzi po przebytych kursie

5. Który nagłówek NIE jest clickbaitem (klikalny nagłówek) ?

44 odpowiedzi

- Lewandowscy znowu to zrobili
- Zwierzęta mają cierpieć. Ponoć Bóg to lubi
- Lekarze go nienawidzą! Odkrył 1 dziwny sposób na odetkanie nosa!
- Od powodzi do suszy. Jak sprawić, żeby woda nam nie znikła
- nie wiem

UWAGI:

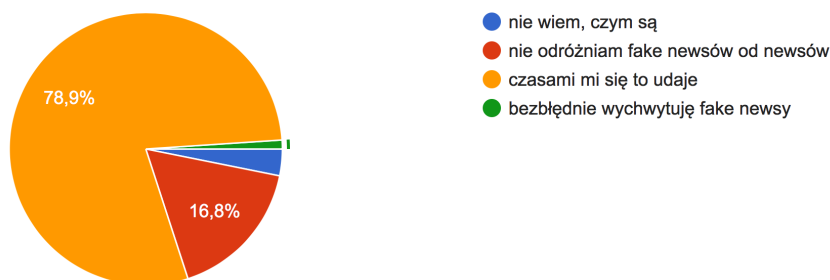
Wyniki pokazują nam przede wszystkim, że liczba osób, które nie wiedziały czym jest clickbait zmniejszyła się o 35,7 punktów procentowych. Wzrosła również liczba osób, które udzieliły prawidłowej odpowiedzi - o 26,5 punktów procentowych.

Pytanie 3: sprawdzenie pewności w posługiwaniu się terminem “fake news”

Odpowiedzi przed kursem

4. Czy Pan/Pani potrafi rozpoznać fake newsy (fałszywe informacje) w internecie?

95 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

6. Czy Pan/Pani potrafi rozpoznać fake newsy (fałszywe informacje) w internecie?

44 odpowiedzi

UWAGI:

Wyniki pokazują, że po odbyciu kursu wszyscy uczestnicy mają poczucie, że “czasem udaje się im wychwycić fake newsy” lub “robią to bezbłędnie”. Nie ma osób, które nie wiedzą czym są lub zupełnie nie potrafią ich rozpoznać.

Część II: dotyczyła pytań związanych z “bezpieczeństwem w sieci”. Zawierała zarówno pytania sprawdzające zasady ustawienia bezpiecznych haseł, znajomość specjalistycznych terminów oraz mechanizmów związanych z reklamami w social mediach. Ważne było dla nas również sprawdzenie, na ile chronienie swojej prywatności w sieci jest ważne dla naszych respondentów.

Pytanie 1: jak tworzyć bezpieczne hasła

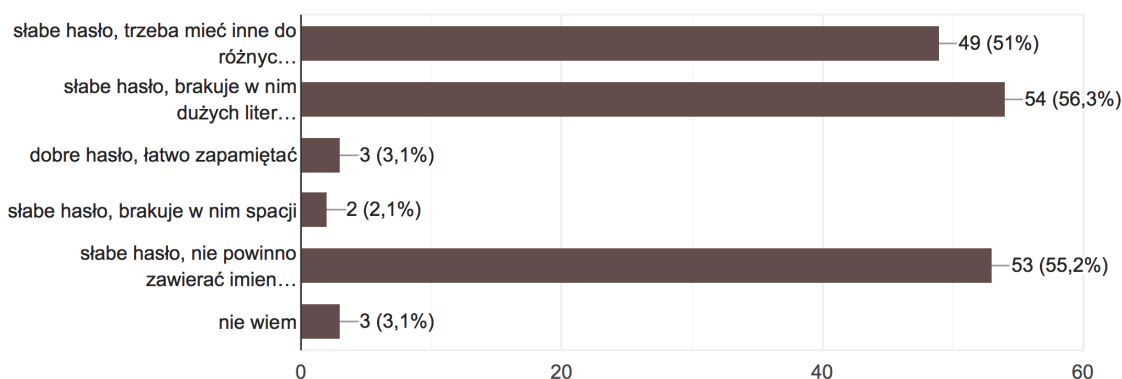
Odpowiedź prawidłowa: 1,2,4,5

Odpowiedź nieprawidłowa: 3, 6

Odpowiedzi przed kursem

5. Prosimy o ocenę: używam hasła do wszystkich kont: olamajakowska6. Można wybrać kilka odpowiedzi.

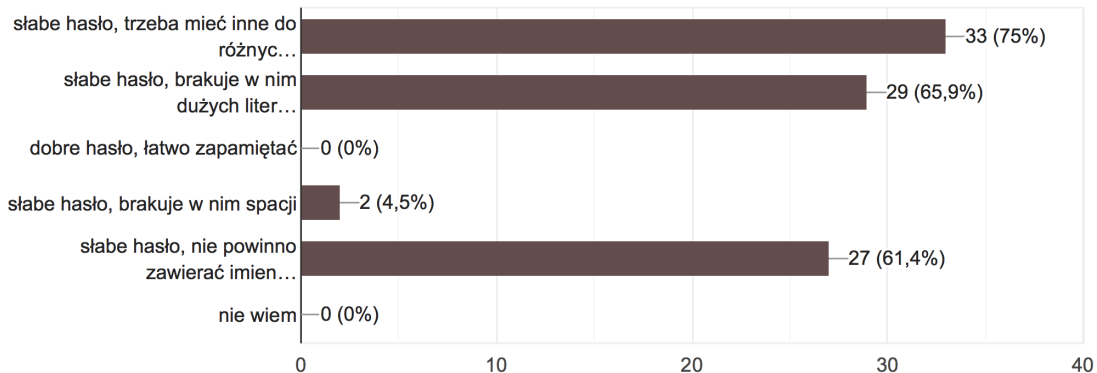
96 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

7. Prosimy o ocenę: używam hasła do wszystkich kont: olamajakowska6. Można wybrać kilka odpowiedzi.

44 odpowiedzi

UWAGI:

Zarówno przed kursem jak i po kursie uczestnicy dość dobrze poradzi sobie z oceną hasła. Po kursie jednak wszyscy ankietowani wiedzieli, że hasło jest złe oraz umieli prawidłowo wskazać różne powody jego słabości.

Pytanie 2: znajomość terminów związanych zabezpieczeniem stron

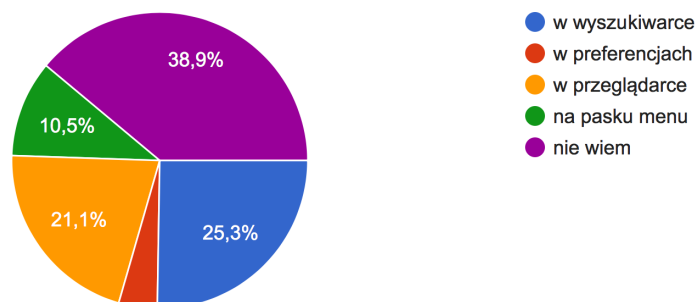
Odpowiedź prawidłowa:

pomarańczowa: w przeglądarce

Odpowiedzi przed kursem

6. Prosimy o wskazanie miejsca, gdzie można szukać bezpiecznego protokołu https://

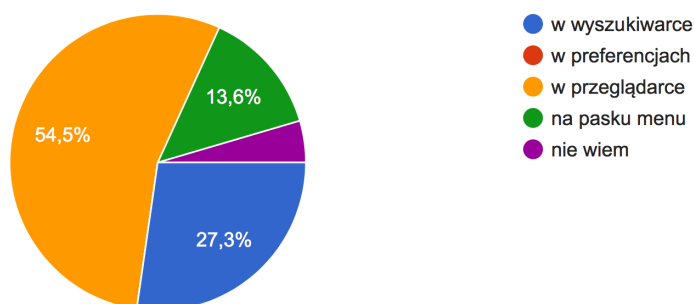
95 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

8. Prosimy o wskazanie miejsca, gdzie można szukać bezpiecznego protokołu https://

44 odpowiedzi

UWAGI:

Wyniki pokazują wzrost udzielonej poprawnej odpowiedzi o 33,4 punkty procentowe. Co ważne znacznie zmniejszyła się grupa osób, która "nie wiedziała" co odpowiedzieć na pytanie.

Pytanie 3: znajomość mechanizmów związanych z wyświetlaniem reklam w internecie

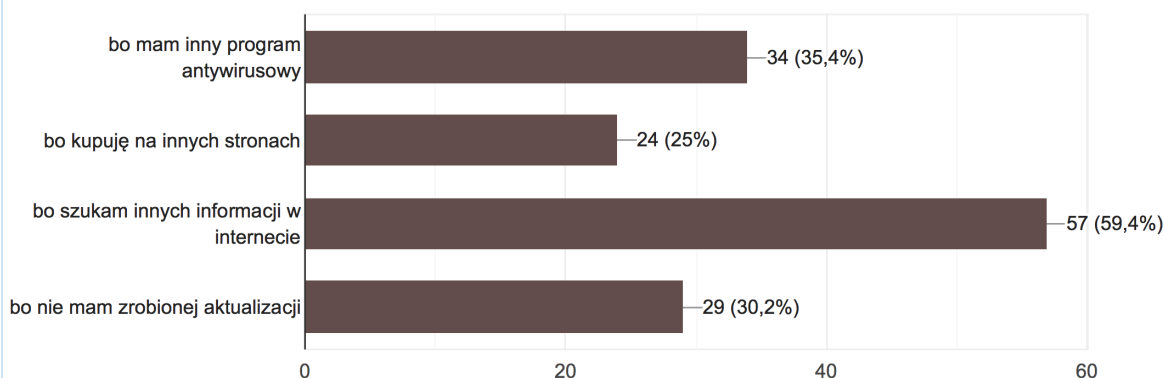
Odpowiedź prawidłowa:

"bo kupuję na innych stronach" i "bo szukam innych informacji w internecie"

Odpowiedzi przed kursem

7. Dlaczego wyświetlą się mi inne reklamy niż moim najbliższym? Prosimy o zaznaczenie fałszywej odpowiedzi. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

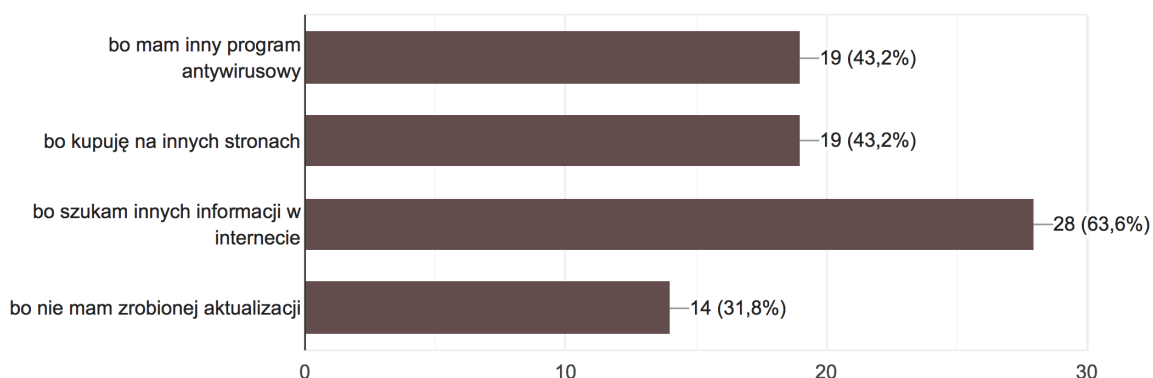
96 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

9. Dlaczego wyświetlają mi się inne reklamy niż moim najbliższym? Prosimy o zaznaczenie fałszywej odpowiedzi. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

44 odpowiedzi

UWAGI:

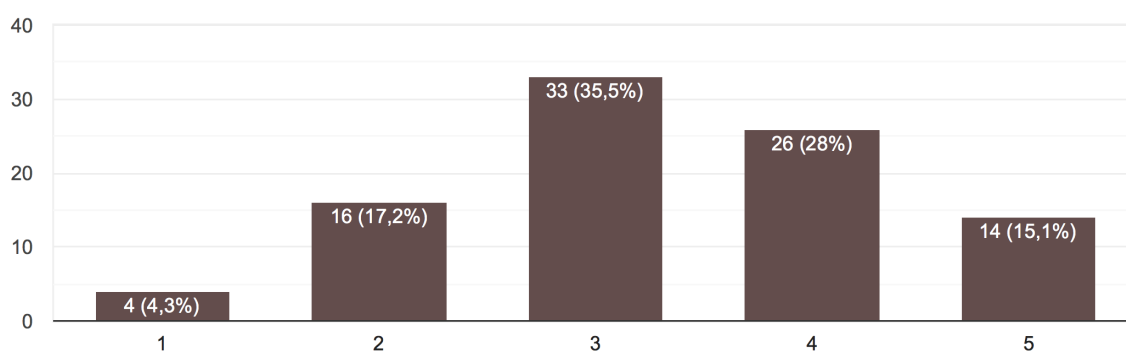
Na podstawie wyników możemy zaobserwować wzrost świadomości związanej z działaniem reklam w internecie - więcej osób wskazało odpowiedź "bo kupuję na innych stronach" - o 18 punktów procentowych. Ale w dalszym ciągu, po przebyciu kursu bardzo dużo osób wybrało odpowiedzi, które nie są związane z wyświetlaniem się reklam w internecie.

Pytanie 4. deklaracja chronienia swojej prywatności w mediach społecznościowych

Odpowiedzi przed kursem

10. Czy Pan/Pani chronią swoją prywatność w mediach społecznościowych typu Facebook?

93 odpowiedzi

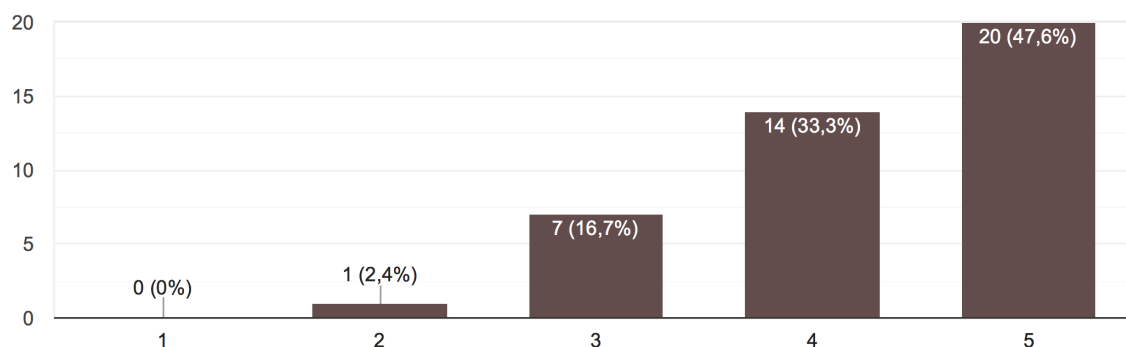

nie dbam 1 2 3 4 5 mocno chronię

Odpowiedzi po przebyciu kursu

10. Czy Pan/Pani chroni swoją prywatność w mediach społecznościowych typu Facebook?

42 odpowiedzi

nie dbam 1 2 3 4 5 mocno chronię

UWAGI:

Po przebyciu kursu zdecydowanie wzrosła deklaracja, iż kursanci mocno i bardzo mocno chronią swoją prywatność w mediach społecznościowych. Po przebyciu kursu nie ma osób, które w ogóle nie dbają o prywatność w mediach społecznościowych.

Część III: dotyczyła modułu związanego z "reagowaniem na mowę nienawiści". Podobnie jak w poprzednich pytaniach chcieliśmy sprawdzić zarówno poziom wiedzy, jak i pewne mentalne nastawienie do aktywnego przeciwdziałania mowie nienawiści w sieci.

Pytanie 1. znajomość definicji terminu "mowy nienawiści".

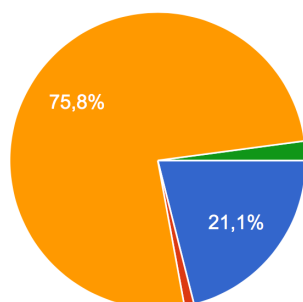
Odpowiedzi prawidłowe:

pomarańczowe - obrażanie kogoś ze względu na jego tożsamość

Odpowiedzi przed kursem

9. Proszę wskazać czym jest mowa nienawiści:

95 odpowiedzi

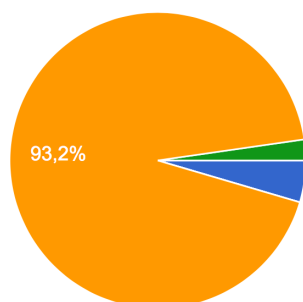

- wulgarnym zwracaniem się do kogoś
- różnicą w poglądach
- obrażaniem kogoś ze względu na jego tożsamość
- emocjonalnym wyrażeniem własnego zdania

Odpowiedzi po przebyciu kursie

11. Proszę wskazać, czym jest mowa nienawiści:

44 odpowiedzi

- wulgarnym zwracaniem się do kogoś
- różnicą w poglądach
- obrażaniem kogoś ze względu na jego tożsamość
- emocjonalnym wyrażeniem własnego zdania

UWAGI:

Po przebyciu kursie o około 17 punktów procentowych więcej osób wie, na czym polega sedno mowy nienawiści.

Pytanie 2: znajomość szczegółowych danych związanych z mową nienawiści

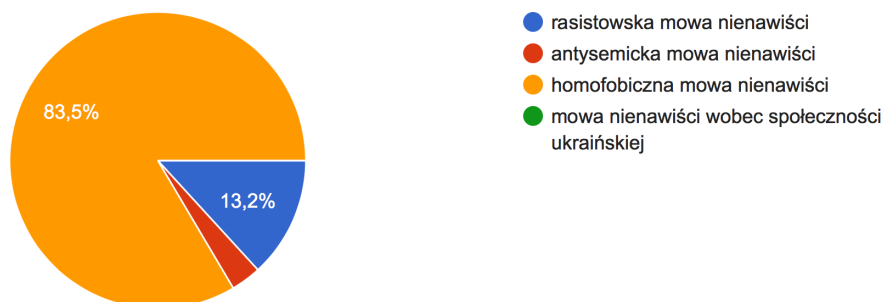
Odpowiedzi prawidłowe:

pomarańczowa - homofobiczna mowa nienawiści oraz odpowiedź niebieska - rasistowska mowa nienawiści

Odpowiedzi przed kursem

10. Jaka mowa nienawiści najczęściej spotykana jest w polskim internecie?

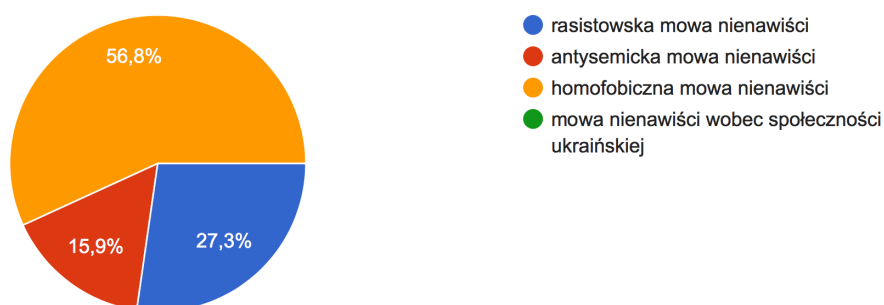
91 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

12. Jaka mowa nienawiści najczęściej spotykana jest w polskim Internecie?

44 odpowiedzi

UWAGI:

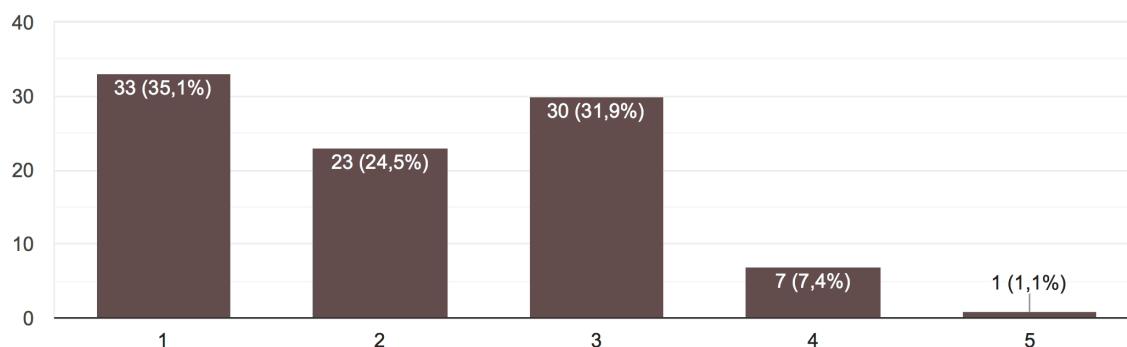
Zarówno przed i po kursie uczestnicy udzielili dobrych odpowiedzi dotyczących kogo najczęściej dotyczy mowa nienawiści w polskim internecie. Co ciekawe przed kursem uczestnicy wskazali prawidłową odpowiedź częściej, niż po kursie.

Pytanie 3: deklaracja znajomości sposobów reagowania na mowę nienawiści w internecie

Odpowiedzi przed kursem

11. Czy Pan/Pani wie jak reagować na mowę nienawiści?

94 odpowiedzi

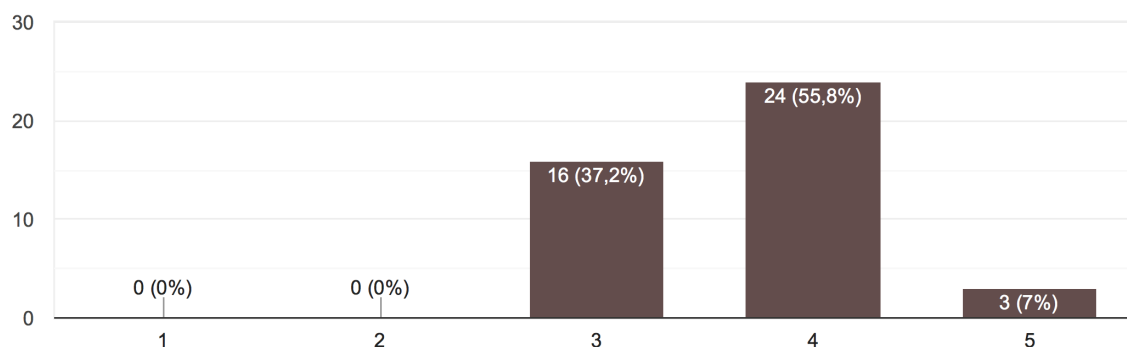

nie wiem 1 2 3 4 5 mam specjalistyczną wiedzę

Odpowiedzi po przebyciu kursu

13. Czy Pan/Pani wie jak reagować na mowę nienawiści?

43 odpowiedzi

nie wiem 1 2 3 4 5 mam specjalistyczną wiedzę

UWAGI:

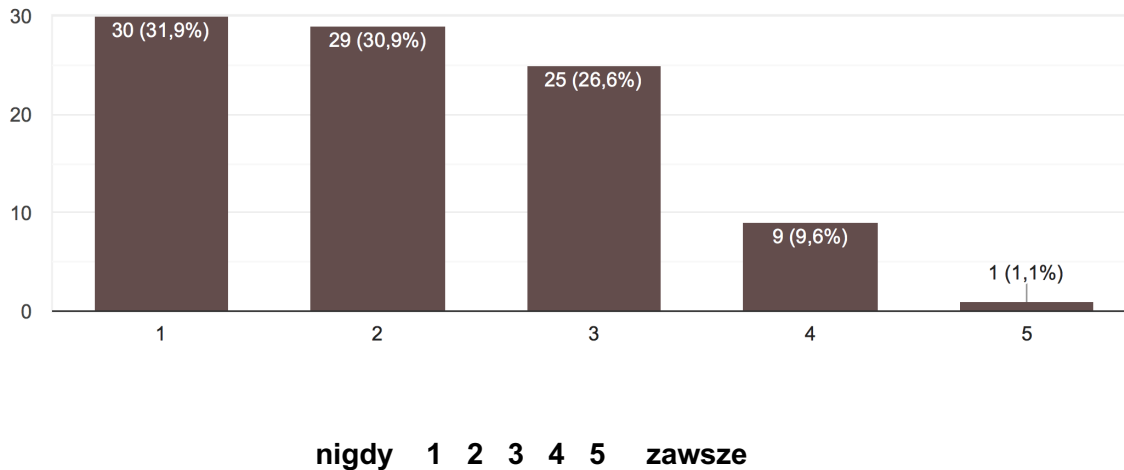
W odpowiedziach widzimy zdecydowany wzrost poczucia kompetencji w sposobach reagowania na mowę nienawiści. Nie ma osoby, która po odbyciu kursu nie wiedziałaby jak reagować na mowę nienawiści.

Pytanie 4: ocena częstotliwości reagowania na mowę nienawiści w internecie

Odpowiedzi przed kursem

12. Zdarza się Panu/Pani reagować na mowę nienawiści?

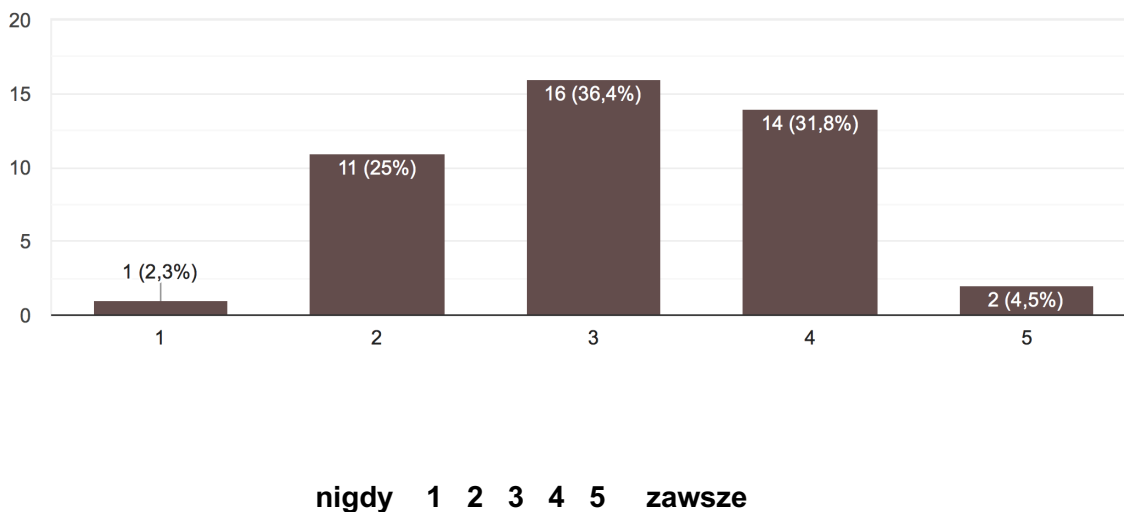
94 odpowiedzi

Odpowiedzi po przebyciu kursu

14. Zdarza się Panu/Pani reagować na mowę nienawiści?

44 odpowiedzi

UWAGI:

Na podstawie wyników widzimy, że pod odbyciu kursu uczestnicy zdecydowanie częściej decydują się na reakcję na mowę nienawiści w internecie. Wciąż nie robią tego “zawsze”, ale liczba osób, która nigdy nie reaguje zmniejszyła się o około 29 punktów procentowych.

PODSUMOWANIE:

Wyniki ankiety pokazują nam zarówno wzrost wiedzy uczestników kursu Seniorzy w Sieci, jak i ich pewność siebie w udzielaniu odpowiedzi. Bardzo ważny wydaje się również wzrost deklarowanej chęci bycia bardziej zaangażowanym i świadomym uczestnikiem społeczności internetowej. Wyniki pokazują, że program dał uczestnikom narzędzia zarówno do reagowania na mowę nienawiści, jak i bezpieczniejszego poruszania się po internecie. Wiedza ta zapewne wymaga stałego uaktualniania i pogłębiania, dlatego warto kontynuować program Seniorów w sieci zarówno poprzez poszerzenie obszarów merytorycznych, jak i docieranie do nowych uczestników z programem podstawowym.

KWESTIONARIUSZ ANKIETY ONLINE:

Dostępny tutaj: <https://forms.gle/3RcoHfctctKwF5N8>

Projekt „Seniorzy w sieci” powstaje jako część programu “Counter Disinformation among Vulnerable Populations in Central Europe” realizowanego w 4 krajach: Polska (Towarzystwo Inicjatyw Twórczych “ę”), Czechy (Transitions), Słowacja (Memo98), Węgry (Center of Independent Journalism).

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

Organizator:

Partnerzy:

DEMAGOG

Współfinansowanie:

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej